

יוסי סמבירא - חברת "תכלול"
ysambi@gmail.com

תרחיש היערכות משק החלב לשעת חירום

יוסי סמבירא הוא יועץ מועצת החלב להיערכות ענף החלב לשעת חירום. במועצה התקיימו מספר "משחקי מלחמה" שבהם תורגלו מצבי חירום שונים והוגברה מוכנות הענף לשעת חירום, בעיקר במצבי מלחמה

אינם מוגנים מפני פגיעה פיזית.
ו. כל מרכיבי המשק רגישים מאוד לפגיעות של נשק בלתי קונבנציונלי, זיהום כימי או ביולוגי.

הסיכונים

- **מים** - על פי הוראות רשות המים לחירום, על כל מפעל חיוני להיערך לאיגום עצמי של מים ל-72 שעות. הרשויות המקומיות פטורות מלספק מים למשקים חקלאיים במצבי חירום, וכל רפת צריכה לדאוג להסדרה עצמית של אספקת מים בחירום. תקלה באספקת מים לרפתות, מקומית או אזורית - בהעדר איגום מים לחירום, ובהעדר אמצעים ומנגנון לחלוקת מים לרפתות על ידי הרשות המקומית, עלולים המשקים למצוא עצמם ללא מים למשך מספר ימים.
- **מזון לבעלי חיים** - הרפתות נסמכות על אספקת מזון יומיומית על ידי ספקים חיצוניים, אין ברפתות מלאי מקומי, שיבושים במערך האספקה או קשיי תובלה עקב איום מתמשך, עלולים להותיר את הרפתות ללא מזון.
- מלאי הגרעינים למספוא אמור להספיק לשלושה שבועות, במצב חירום מתמשך וחוסר אספקה מחו"ל, עלול להיווצר מחסור כללי במזון לבעלי חיים.
- **מכוני החליבה אינם מוגנים** - מדיניות מיגון המחייבת שהייה ממושכת במרחבים מוגנים עלולה למנוע את הפעלתם הסדירה.
- **עובדים זרים** - המועסקים במשקים עלולים לעזוב את הארץ.
- **שיבושים באיסוף החלב** - בשל איומים במרחב או מחסור באמצעים, ובהעדר יכולת אגירת חלב במשקים מעל קיבולת של תפוקת 24 שעות, עלולים להיווצר עודפי חלב שאינם ניתנים לאחסון.
- **פינוי יישובים** - באזורים מסוימים, עלולה להינתן הוראת פינוי לאוכלוסייה. המשקים באזורים אלה עלולים למצוא את עצמם ללא עובדים ועם קשיים לוגיסטיים חמורים (יש להניח כי לאזורים אלה יהיה קושי להכניס כלי רכב לאספקת מזון או איסוף חלב).
- **פגיעה בלתי קונבנציונלית** - זיהום שמקורו בחימוש כימי עלול להשפיע על שטח נרחב, לגרום לתמותת בעלי חיים, לזהם את המזון

משק החלב בישראל, מוגדר כ"חיוני" לשעת חירום, וחשיבותו רבה מאוד למשק הלאומי. שרשרת הייצור ממשקי החי עד לשיווק המוצרים מטופלת על ידי שני משרדי ממשלה שונים, החקלאות והתמ"ת, וחלק חיוני מתשומות הייצור נמצא באחריותם של משרדים אחרים, כגון: מים, דלק, עובדים זרים ועוד. עובדה זו מקשה עוד יותר את התיאום וההיערכות למצבי חירום.

מועצת החלב הכינה "תרחיש ייחוס" המפרט תסריט אפשרי של אירועים והתפתחויות, העלולים לשבש את הפעילות במשק, וניתוח סיכונים שנועד לשמש בסיס משותף לתכנון ההיערכות של הגופים המושפעים ממנו.

מועצת החלב הכינה "תרחיש ייחוס" המפרט תסריט אפשרי של אירועים והתפתחויות, העלולים לשבש את הפעילות במשק, וניתוח סיכונים שנועד לשמש בסיס משותף לתכנון ההיערכות של הגופים המושפעים ממנו

מאפייני משק החלב

- למשק החלב מספר מאפיינים ההופכים אותו לפגיע במיוחד במצבי חירום:
 - תלות מוחלטת בתשומות ייצור שאינן בשליטתו - מים, מזון, חומרי גלם מיובאים ועוד.
 - תהליך הייצור מחייב רציפות על ציר זמן קשיח ותלותי בין השותפים הנוטלים בו חלק - מהרפת, דרך האיסוף והשינוע אל המחלבות והשווקים.
 - תלות רבה ביכולות שינוע של מזון לרפתות, איסוף החלב, ואספקת התוצרת - אשר בתנאי מלחמה עלולים להשתבש באזורים מסוימים.
 - חלק ניכר של מרכיבי המשק נמצא באזור צפון הארץ ורמת הגולן החשוף יותר לפגיעות חימוש מגוונות.
 - רוב רובם של מרכיבי המשק, הרפתות, המחלבות ומערכי השינוע

ברכת אגירת למים - מומלצת לכל רפת

השקאת הפרות בחלב במקום במים, במצב שאין אפשרות להשתמש בו. רכש מערכות סינון מקומיות לחירום, לטיהור מים אפורים, מי ברכות ועוד.

מזון

יצירת מלאי חירום מקומי במצב כוננות. אחזקת מלאי של מזון מרוכז (ארוז בואקום). קיום זמני של משקים על מזון גס בלבד. הזנה על פי "מנות חירום" שיוקצבו על ידי מרכזי המזון על פי הנחיות ועדה של מועצת החלב ומשרד החקלאות. העדפת פרות החיוניות לשימור האיכות והמשכיות המשקים בעתיד. קידום שחיתן של פרות ועגלות פיטום.

מחלובים

רכש מחלובים ניידים. העברת עדרים מרפתות שנפגעו לרפתות מתפקדות ובעלות כושר קליטה בתיאום עם מטה החירום של מועצת החלב. היערכות לשיקום מהיר של מחלוב שנפגע. סימון והכנת אתרים לשפיכת עודפי חלב מבלי לגרום לזיהום. גיבוי בגנרטורים לשיבושים באספקת החשמל.

רמת הגולן

אחזקת מלאי חירום של מזון ומים. הסדרת הסיוע למשקים עם מל"ח.

כילוי

הכנות לקבורת בעלי חיים שנפגעו מאירוע בלתי קונבנציונלי. שינוע בעלי חיים לאתר הכילוי. הגדלת כושר הכילוי וההשהיה במתקן. הפעלת מתקן כילוי נייד. ■

ומקורות המים, ולזהם את התוצרת. מוות של בעלי חיים באירוע כזה מחייב קבורה או כילוי במקום, לא תותר הסעת פגרים נגועים למתקן הכילוי במפרץ. מערך הייצור כולו מושתת על מחשבים, פגיעה פיזית או שיבוש מערכות עלול לגרום לתקלות בייצור.

במחלבות

- **מחסור בחלב גולמי** - שיבושים במשקי החי עלולים ליצור מחסור במחלבות.
- **מים** - במפעלים אין איגום מים ל-72 שעות כנדרש בהוראות הרשות העליונה למים. תקלה באספקת המים למשך יותר מיממה עלולה להשבית את הייצור כולו.
- **פגיעה פיזית** - המחלבות אינן מוגנות, חלקן נמצא בתחום המאויים על ידי רקטות לטווח קצר ובינוני, פגיעה ישירה במפעל עלולה להשבית אותו לפרק זמן ארוך, במפעלים העיקריים, עלולה פגיעה כזו, לגרום לשיבוש משמעותי באספקת מוצרי חלב לשוק.
- **מיגון עובדים** - במפעלים קיימות עמדות עבודה מרוחקות מהמרחבים המוגנים, פעילות בחירום באזורים אלה עלולה לסכן את חיי העובדים.
- **מחסור בחומרי גלם** - קיימת תלות גדולה באספקה שוטפת של חומרים מסוימים, למשל סודה קאוסטית, שלא ניתן להחזיקה במלאי גדול, והיא חיונית לפעילות המפעל, מחסור כתוצאה מבעיות בייבוא או באספקה ממפעלי הייצור עלולה להשבית את המפעל כולו.
- **פגיעה בלתי קונבנציונלית** - זיהום שמקורו בחימוש כימי עלול להשפיע על שטח נרחב, לגרום לפגיעה בעובדים, לזיהום המפעל, לזהם את החלב ומקורות המים, ולזהם את התוצרת.
- **שיבושים מתמשכים וארוכים באספקת חשמל** - עלולים לגרום לשיבושים קשים בייצור.
- **מחסור באמצעי שינוע** - עקב גיוס אמצעים לצה"ל (משאיות, מלגוזות), עלול לגרום לשיבושים באספקה.

הרשויות המקומיות פטורות מלספק מים למשקים חקלאיים במצבי חירום, וכל רפת צריכה לדאוג להסדרה עצמית של אספקת מים בחירום

הפתרונות המוצעים

מים

הצטיידות במכלי מים לחירום - נבדקו על ידי המועצה אפשרויות שונות, והמלצתנו לרכוש ברכות של 20 או 30 מ"ק הניתנות להצבה בקלות וללא הכנה מיוחדת של חברת "אפגרייד סולושן". מועצת החלב רכשה שני מכלים כדי לסייע למשבר מקומי בזמן רגיעה. היערכות לסיוע מקומי או אזורי בין רפתות במצב משבר, הכנה מוקדמת של מכלים ותכנון אמצעי שינוע בעתודה אזורית.

